

Asteroide estatut

VISCA EL SISTEMA

SEBASTIÀ ALZAMORA

ESCRITOR

✿ Ahir, el mateix dia que es complia un any de la sentència del Tribunal Constitucional contra l'Estatut, un asteroide va passar a prop de la Terra. Alguns diran que una cosa no té res a veure amb l'altra, però quan el cel ens envia senyals, com és el cas, nosaltres no podem romandre-hi sords, com si el cel fos un venedor d'enciclopèdies. Parem-hi esment, doncs.

✿ D'entrada, un asteroide no és un objecte tan diferent de l'Estatut de Catalunya com pugui semblar a primera vista. Un asteroide és un cos celeste que orbita entorn del sol i que, en qualsevol moment, pot ser atret per la força magnètica del nostre planeta i acabar-hi col·lionant. Un xoc d'aquesta naturalesa va causar serioses molèsties als dinosaures, i també podria resultar problemàtic per a l'espècie humana en cas que es repetís. Doncs bé, l'Estatut també va travessar el firmament de la política i la magistratura espanyoles, contra les quals no tan sols va col·lisionar, sinó que hi va topat de cap impetuósament. El resultat va ser un Estatut empetitit i humiliat, amb 14 articles suprimits i 27 més de reinterpretats pel TC, que tot i així alguns s'entesten a presentar com el sostre més alt d'autogovern que ha tingut Catalunya des dels almogàvers. I és que, en matèria d'estatuts i d'asteroides, tot és opinable. L'asteroide MD 2011, que és el que ens va sobrevolar l'altre dia, tampoc no aconsegueix consens entre els astròlegs: alguns diuen que era com un camió de les escombraries, d'altres sostenen que era de la mida de dos autobusos (posats un darrere de l'altre) i encara hi ha qui afirma que tenia la grandària d'una casa (però quina casa?).

✿ Polítics i constitucionalistes, que vénen a ser com astròlegs casolans, tampoc no es posen d'acord sobre l'abast de l'escapçada que va patir l'Estatut. La ministra Chacón, per exemple, es va declarar "satisfeta" amb la sentència del TC perquè només s'havia carregat un 5% del text estatutari, un càlcul que podria resultar catastròfic en cirurgia (què succeeix si a un pacient se li amputa el 5% d'un òrgan vital?) o en arquitectura (què passa amb un edifici al qual se li escatima el 5% dels fonaments?). En astrologia, però, es veu que aquest 5% es pot treure i posar com si res, i ahir mateix el dimissionari magistrat del TC, Eugeni Gay, insistia que era molt poca la diferència quantificable entre l'Estatut aprovat pels catalans en referèndum i el que va quedar després de la sentència de l'alt tribunal al qual ell encara pertany. Perquè, doncs, van necessitar una quantitat escandalosa d'anys per emetre-la? Potser perquè, com explicava el senyor Gay, el TC espanyol està dissenyat de manera molt semblant a la de molts altres tribunals constitucionals europeus creats després de la II Guerra Mundial. Segur que sí, però sa senyoria es va oblidar de recordar que aquí hi havia hagut, tot just abans, una Guerra Civil, i després una dictadura de perenne duració que potser expliquen una mica que encara estiguem com estem. Fora d'òrbita, si fóssim un asteroide.

L'holocaust espanyol i Paul Preston

JAUME SOBREQUÉS

CATEDRÀTIC D'HISTÒRIA, UAB

La publicació de l'imponent obra de Paul Preston *L'holocaust espanyol. Odi i extermini durant la Guerra Civil i després* (Barcelona, Base, 2010), com no podia ser altrament, atesa la temàtica de la qual s'ocupa, ha despertat arreu de l'Estat espanyol, i menys a Catalunya, reaccions de naturalesa diversa. Deixo de banda les que han tingut un caràcter elogiós, que són la immensa majoria, per centrar-me en les que, sota una crítica en aparença seriosa, amaguen els tics encara vius àdhuc en sectors historiogràfics, socials i mediàtics no específicament reaccionaris a l'hora de referir-se a aquells esdeveniments.

Aquesta crítica s'ha referit a dos aspectes: el títol de l'obra no és rigorós, perquè el que va passar durant la Guerra Civil Espanyola i en els anys immediatament posteriors té poc a veure amb allò que succeiria poc després a l'Alemanya nazi, on, allà sí, es van produir fets que no solament són mereixedors d'aquest qualificatiu sinó que són els únics de la història de la humanitat als quals és legítim referir-se amb aquesta denominació.

L'altra crítica és, en el fons, més preocupant: en ambdues bandes del front de guerra, és a dir, a la zona nacional franquista, que Preston s'estima més qualificar de zona rebel, i a la zona sota domini de la República, es van produir –no es diu de manera desigual ni amb objectius o motivacions diferents– actes de violència personal. Un article recent de Jorge M. Reverte és l'exponent més significatiu d'aquesta manera de pensar.

El llibre de Preston constitueix un testimoni irrefutable de com varen anar les coses en aquest sentit. Negar la denominació d'holocaust a allò que va succeir en aquells anys tràgics no és només una qüestió de noms. És amagar quins varen ser els objectius explícits, ben pensats, més ben preparats i massa sovint perfectament executats dels dirigents franquistes consistents a ex-

terminar els enemics, no només en el camp de batalla, en el front, sinó quan ja havien callat les armes i els rebels havien anat assolint els seus objectius de conquesta. Bé que Preston es refereix a ambdues violències, deixa clar que no es poden valorar de la mateixa manera, i que la dels rebels va respondre a motivacions criminals inqualificables.

Preston ho explica bé i Josep Fontana, en un text encara inèdit llegit a Girona en l'acte de presentació del llibre de l'historiador britànic, ho sintetitza així: "El que calia era impedir que mai més no pogués repetir-se una experiència semblant [es refereix a la revolta d'octubre del 1934], liquidant, si calia, tots els elements dirigents de la societat republicana: polítics, sindicalistes, professionals, mestres... El seu propòsit [el dels franquistes] no es limitava a aconseguir el poder per tal de canviar de govern. [...] El programa de Mola [...] no volia transacci-

ons amb l'enemic: «Quiero derrotarlos para imponerles mi voluntad, y para aniquilarlos». I també: "[...] La repressió era per als franquistes una tasca de depuració exercida contra una part corrompuda i malfada de la societat i, en conseqüència, no calia ni tan sols disculpar-se'n". Per Queipo de Llano, un altre líder militar franquista, l'aixecament de Franco va ser un "movimiento depurador del pueblo español".

No sé quants assassinats ha de cometre un règim polític o quants se n'han de produir en un moment històric d'un país per poder parlar d'holocaust –els diccionaris no ho precisen–, però em sembla que l'assassinat i l'execució de les 50.000 víctimes que es varen produir a la zona republicana o els 150.000 que cal atribuir a la zona rebel o franquista legítimament Preston a qualificar d'holocaust aquells fets, que constitueixen un autèntic i el més sagrant esdeveniment que s'ha produït mai en la història del país.

A les dades aportades pel llibre de Preston s'hi haurien de sumar –encara fora del camp de batalla– les víctimes que van produir els bombardejos i les que van causar la fam, la malaltia o la manca d'higiene pròpia de situacions extremes.

L'extermini franquista de la població civil que es va produir entre el 1936 i el 1939 es va fonamentar en les paraules de Franco quan va dir que el passat republicà "no se extirpa en un dia". Per això, escriu Fontana: "No es tractava de castigar responsabilitats pels actes realitzats, calia seguir depurant fins a assegurar-se que no restava res a la societat espanyola que pogués pertorbar el proper mil·lenni de l'imperi".

Llegir *L'holocaust espanyol* i reflexionar sobre allò que explica constitueix encara avui el millor antídoto perquè mai més puguin produir-se al nostre país esdeveniments d'odi i extermini tan horribles com els que varen tenir lloc "durant la Guerra Civil i després", com diu el subtítol del llibre de Paul Preston.

ARIANNE FABER

Llegir 'L'holocaust espanyol' és el millor antídoto perquè mai més es produeixin esdeveniments d'odi tan horribles

L'objectiu explícit del franquisme era exterminar els enemics, durant la guerra i quan ja havien callat les armes

